

Coğrafya tedrisatı (İ.C. Türk, Çev.)

Faik Sabri DURAN, Çeviriyazı: İbrahim Caner TÜRK

Makale Türü	Çeviri
Geliş Tarihi	21/03/2023
Kabul Tarihi	18/05/2023
DOI Numarası	https://doi.org/10.17497/tuhed.1250988
Kaynak Gösterme	Duran, S.F. (2023). Coğrafya tedrisatı (İ.C. Türk, Çev.). <i>Turkish History Education Journal</i> , 12(1), 62-77. https://doi.org/10.17497/tuhed.1250988
Benzerlik Taraması	Yapıldı - IThenticate
Etik Beyannamesi	Bu çalışma tüm etik ve telif hakkı kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışma bir çeviri çalışması olduğu için etik kurul onayı gerektirmemektedir.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	© 2012-2023 TUHED. Bu çalışma CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Bilgi Notu	

Coğrafya tedrisatı (İ.C. Türk, Çev.)

Faik Sabri DURAN, Çeviriyazı: İbrahim Caner TÜRK

ORCID: 0000-0002-7204-4067, E-posta: icanerturk25@hotmail.com

Kurum: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, ROR ID: <https://ror.org/02h1e8605>

Öz

“Coğrafya Tedrisatı” başlıklı bu çalışmada modern coğrafya anlayışının Türkiye’ye yerleşip benimsenmesinde öncü rol alan isimlerden Faik Sabri Duran’ın Tedrisat Mecmuası’nda yayınlanan “Coğrafya Nedir?” ve “Coğrafyanın Kıymet-i Terbiyesi” başlıklı makaleleri doğrultusunda coğrafya ve coğrafya eğitime dair değerlendirmeleri yer almaktadır. Faik Sabri ilgili makalelerinde coğrafyanın sadece okullarda okutulan bir ders değil gündelik hayatta her an karşılaştığımız bir alan olduğunu göstermekte, coğrafyanın müşahede, mülâhaza, muhakeme esaslarına müstenid olması gerektiğini ifade etmekte ve eski coğrafya anlayışını ve coğrafya eğitimini tenkit etmektedir. İlgili metinlerin günümüz Türkçesine çevirisinde Türk Tarih Kurumu’nun Osmanlı Türkçesi transkripsiyon kuralları dikkate alınmıştır. Arapça-Farsça kökenli kelimelerin anlamları çevirenin notu ifadesiyle dipnotta gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Faik Sabri Duran, coğrafya, coğrafya eğitimi, coğrafya öğretimi, eğitim tarihi

Giriş

Coğrafya Nedir?

Coğrafyanın nasıl okutulması icab edeceğini mütalaa etmezden evvel coğrafyanın ne olduğunu anlamaya çalışmalıyız; çünkü coğrafya hakkında kati, hakiki ve ayan fikirlerimiz olursa bu fenni nasıl tedarik etmek lazım geleceğini daha iyi ve daha çabuk anlarız. Bu halde evvelemede coğrafya nedir? Sualini irad edelim.

Eski hocalar coğrafya için küre-i arzı tarif eden bir fendir derlerdi. Evet, coğrafyanın bundan otuz, kırk sene evvelki hali için bundan muvafık bir tarif bulunamaz. O zamanlar Coğrafya tahsili birçok isimler ezberleyerek bunları sırası geldikçe bir tanesini bile unutmadan tekrarlamaktan ibaret addedilirdi. Bir memleketin taksimatı idariyesine ait esamiyi, bunların beherinin merkezlerini ve taksimat-ı taliyesini birer birer sayabilen, herbirinin hudud ve mesaha-i sathiyelerini en doğru rakamlarına kadar doğru tekrar edebilen ve bunlar gibi daha yüzlerce esami ve erkamı bir papağan gibi ezberleyerek sayıp döken ve bu isimler arasındaki münasebet ve ahenkler ile katiyen iştilal etmeksizin, hatta böyle münasebetlerin mevcudiyetlerini bile hatıra getirmeksizin bu mümarese-i zihniyede muvaffakiyet gösteren kimseler âlim bir coğrafyaşinas addolunur ve mekteplerde de tedarik hep bu gayeye, yani isim ezberletmeye münhasır kalırdı. Kalırdı diyoruz, çünkü şu mütalaatda alelumum coğrafyayı ve memalik-i mütemeddinede coğrafya tedarikatını nazar-ı tedkike alıyoruz, yoksa bizdeki tarz-ı tedarik göre kalırdı değil elan kalıyor demek iktiza eder.

O zamanki coğrafyaya göre arza ve sakinlerine aid doğru ve yanlış elde edilen malumatı tekrar ve arzı yalnız tarif ile iktifa etmek, hem de fena bir tarif ile iktifa etmek coğrafyanın gayesi addolunurdu. Tıbkı sokak sokak dolaşan bir paçavracı nasıl yoluna çıkan herşeyi, her bulduğunu maşasıyla toplar, çuvalına doldurur ise işte o vakitlerde coğrafya namına toplanan lüzumlu, lüzumsuz birçok sözler, rakamlar böylece bir araya getirilmiş, çorbaya döndürülmüş ve bu vecihle eski coğrafyaşinasların, eski coğrafya muallimlerinin elinde coğrafya fenni karışık ve faidesiz bir eser olmakdan ibaret kalmış, maksad ve gayesini tamamıyla kaybetmişti.

Fakat insanların derununda yaşadıkları muhiti bu suretle tarifden ne faide beklenilir? Asıl maksad eşkal-i tabiiye ile faaliyet-i beşeriye arasındaki münasebatı bilip takdir etmek değil midir? Hadisat-ı muhtelif-i arziden insanların terekkiyat, tekemmülât ve tarz-ı hayat ve maişetleri üzerinde ne derecelerde ve ne gibi tesirleri olduğunu anlamak icab etmez mi? Diğer cihetden sath-ı arz üzerindeki hadisat-ı tabiiyenin cümlesi birbiriyle alakadar. Bu cihetle bu hadisat arasındaki revabıtı bulmak, bu hadisatın esbabını araştırmak ve ne gibi sebeplerin ne gibi neticeler tevliet etmeleri zaruri olacağını görmek iktiza etmez mi? Bu gibi esaslı ve ruhlu noktalar nazar-ı mütalaya alınmadıktan sonra coğrafya ile iştilale bir lüzum kalır mı?

İşte bütün bu mütalaa ileri sürülünce coğrafyanın sair fünün-ı tabiiye ve ulum-i ictimaiye ile pek sıkı münasebat ve revabıtı olduğu görüldü ve bu irtibatlar sebebiyledir ki coğrafyanın terakkisi tehire uğradı. Daha doğrusu Coğrafya, terakki vadisinde bir meş-i tabii¹ takib ederek diğer fenlerin

¹ Ç.N. Tabi yürüyüş

terakkiyatıyla mütenasiben ileriledi ve hatavat-ı terakkisini² diğer fününun ravişine³ mecbur olduğu içindir ki Coğrafya sair fünün-ı beşeriyeden daha seri tahavvülata uğrayamadı. İşte bugün, bu fennin terakkiyatını günü gününe takip ederek meşilerinde geri kalmamış ve tarz-ı telakkilerini şaşırılmamış olan coğrafyaşinaslar bu fenni tarif ve izaha muvaffak olabilirler. Yoksa bizim gibi senelerden beri olduğu yerde sayanlar elbette kendilerini Kurun-u Vusta⁴ tarz-ı telakki-i ilmiyesi karşısında elan muannid⁵ ve sebatkâr bir tavırda bulurlar ve buna da şaşılmaz.

Şimdi fikrimizi biraz izah edelim ve misallerle meseleyi tenvire çalışalım.

Hadisat-ı tabiiyenin hiçbirisi eser-i tesadüf değildir. Yağmurlar yağar, rüzgârlar eser, fırtınalar olur, seller zuhur eder, dağlardan taşlar yuvarlanır ise bunların cümlesi bir kanun ve kaide tahtında husul bulur. Bu gibi hadisatı tetkike alışmamış olan bir göz için bunlar arasında hiçbir münasebet tasavvuru mümkün değildir. Hakikatde bu hadisat hep birbirine muttasıl ve müteselsildir⁶

Mesela: Bir nehir eskir, ihtiyarlar. -Çünkü nehirlerin de bizim gibi hayatları, onların da bir devre-i şebabları,⁷ bir devre-i tekâmülleri, bir devre-i şeyhuhatları⁸ vardır. Evet, nehir ihtiyarladığı gibi etrafındaki araziye de eskitir, ihtiyarlatır. Bununla da kalmaz. Avarızı tahfif suretiyle hadisatı cuya üzerinde⁹ bile icra-yı tesir eder. Çünkü bu suretle alçalmış olan dağlar, cephelerine gelip çarpan rüzgarları daha az tevkif edeceklerinden bunların hamil olduğu su buharının da pek cüzi bir kısmı yağmura münkalib olur ve binnetice şerait-i iklimiye de değişmiş olur. Bu da hayat-ı nebatiye ve hayvaniye üzerine icra-yı tesirden hali kalmaz. Diğer cihetden bu suretle şerait-i tabiiye ve iklimiyesi düçar tebdil olan bu mahalde bir sene zarfında yağın yağmurların miktarı daha azaldığı cihetle nehrin de suları o nisbette azalır, binaenaleyh faaliye itikaliyesi¹⁰ eski kuvvetini kaybeder ve böylece avarızın tebdil eşkali daha ağır bir meşi-i ilerler.¹¹ İşte bir silsile-i hadisat ki hep yekdiğerine muttasıl ve müttehid. Hep biri diğerinin netice-i tabiiyesi.

Denizlerde birtakım sıcak veya soğuk su cereyanları olduğu malumdur. Bu cereyanlar denizlerin sathında hararetin tebdili tebhizat,¹² rüzgârlar vesaire gibi esbab ile tevellüd eder. Bunlardan bahr-i muhît-i atlasîde vaki ve Golfstrim denilen bir sıcak su cereyanı vardır ki hatt-ı istiva cihetlerinde¹³ doğarak ve Meksika Körfezi'ni dolaşarak Amerika'nın sahil-i şarkisini bir müddet takip ettikten sonra Avrupa'nın sahil-i garbisine gelir ve ta İskandinavya şebe ceziresinin¹⁴ şimaline kadar çıkar. İşte Avrupa-yı garbinin, aynı hizada bulunan Amerika-yı şimaliye nisbetle, ikliminin daha ziyade mutedil olmasına sebep bu sıcak su cereyanıdır. Fakat bu cereyanda kutub şimalinden gelen ve kutub denizlerinden kopan buz adalarını, aysbergleri hamil bir soğuk su cereyanı olan Labrador

²Ç.N. İlerleme adımlarını

³Ç.N. Gidişine

⁴Ç.N. Orta Çağ

⁵Ç.N. İnatçı

⁶Ç.N. Birleşiktir ve birbirini takip eder

⁷Ç.N. Gençlikleri

⁸Ç.N. İhtiyarlıkları

⁹Ç.N. Nehir üzerinde

¹⁰Ç.N. Aşındırması

¹¹Ç.N. Gider

¹²Ç.N. Buharlaştırmaları

¹³Ç.N. İstikametlerinde

¹⁴Ç.N. Adasının

cereyanı ile alakadardır. Zaman olur ki bu cereyan şiddetli ve kuvvetli olur ve bu suretle Golfstrim üzerine icra-yı tesir eder. Zaman olur ki bunun aksi zahir olur. Mesela Ter-nov önlerinde aysberglerin nadir görünüşü Avrupa'da kışın şiddetli geçeceğine ve ilkbaharın soğuk olacağına bir alamettir. Çünkü Labrador cereyanının kuvveti azdır, bu da kutub denizlerinde yazın pek kuvvetsiz geçmiş olduğunu gösterir. Labrador cereyanının kuvveti az olduğu zamanlar ise Golfstrim fazla tazyik görmeyecek binaenaleyh Avrupa-yı garbide pek yükselemeyecek ve bu suretle cereyanın tesir itidalkarisi¹⁵ kuvvetinden kaybetmiş olacaktır. Yine bu tesir ile tazyik heva-yı nesimi İslanda cihetlerinde daha yüksek kalacağından Avrupa'ya şimal garbi rüzgârları esecek ve bunlar da kar getirecektir. Böyle senelerde ilkbahar pek geç görüneceğinden bu hadisattan mahsuller de ziyan görür. Bilakis Ter-nov önlerinde mebzul aysbergler görüldüğü, binaenaleyh Labrador cereyanının kuvvetli bulunduğu seneler Golfstrim daha ziyade şimale doğru sevk edilmiş olacak ve İslanda üzerinde tazyik heva-yı nesimi azalarak Avrupa'ya hep garbdan esen rüzgârlar gelecek, böylece kış yağmurlu ve mülayim, ilkbahar latif ve mahsüldar geçecektir. Hâlbuki Golfstrim'in suları Amerika sahilinden Avrupa sahiline ancak bir senede geldiğinden Ter-nov önlerinde buzların az veya çok oluşundan müteakip sene Avrupa'da nasıl bir kış hüküm süreceğini anlamak mümkün olur. Bu halde görülür ki Avrupa'da kışların şiddetli veya hafif geçmesi bir sene evvel kutup denizlerinde yazın uzun veya kısa sürmüş olmasıyla pek ziyade alakadardır.

Bu iki misal bize hadisat-ı tabiiyenin ne derecelere kadar birbirlerine muttasıl ve müteselsil olduklarını gösterdi. Hadisat-ı tabiiye ile teşkilat-ı beşeriye arasında kavi ve daimi rabıtalı vardır. Bazan en ehemmiyetsiz görünen şerait-i tabiiyenin bile o sahada yaşayan insanların tarzı maişetlerine, ahlak ve tabiatlarına, meskenlerinin eşkâline, şehirlerin ve yolların vaziyetine büyük tesiri olur.

Mesela: Alelumum dağlılar serbesti-i efkârlarıyla meşhurdurlar. Çünkü bunlar dağlarda birbirlerinden ayrı ve تنها ufak dağınık parçalar halinde yaşarlar. Dağlar arasındaki vadilerde köyler hep dağlardan kopup gelen lahikaların¹⁶ teşkil ettiği mahrutlar¹⁷ ile birbirlerinden tefrik edilmiştir. Hele arazi-i kilisiyede¹⁸ bu hal daha iyi müşahede edilir. Alelumum kireçli arazi hep müteferrik ve birbiriyle rabıtası olmayan havza ve hafralara¹⁹ ayrılmış olduğundan her hafra ve havzada yaşayan ahali yalnız kendi muhitinde dolaşır kalarak hariç ile pek az irtibat kesb edebilir ve bu suretle bu gibi akvamda pek eski ahlak ve itiyadın uzun müddetler muhafaza edilmiş olduğu görülür.

Bir sahra seyyahının hikâyesine göre kum çöllerinde yaşayan bedevilerde taş çöllerinde sakin olan yerlilerden daha az hırsıza tesadüf ediliyormuş. Çünkü kum çöllerinde yaşayan bedeviler arasında sirkati²⁰ itiyad eden kimse birşeyi çalarak kaçacağı zaman kumlar üzerinde behemehâl bir iz bıraktığından sirkatinden istifade edemeyerek yakayı ele veriyor. Bu cihetle hırsızlık azalıyor.

Muhitin bu tesiratına hayvanat ve nebatatın da tabii olduğuna şüphe var mıdır? Mesela memalik-i hârre²¹ nebatatının tebhire²² daha büyük bir satıh irae edecek surette geniş, enli yapıklara

¹⁵ Ç.N. Yumuşaklığı

¹⁶ Ç.N. Ulaşanların

¹⁷ Ç.N. Koniler

¹⁸ Ç.N. Kireçli yapıda

¹⁹ Ç.N. Çukurlara

²⁰ Ç.N. Hırsızlığı

²¹ Ç.N. Sıcak memleketler

²² Ç.N. Buharlaşmaya

malik olmasına mukabil kuru memleketlerde nebatatın rutubeti mümkün mertebe muhafaza edebilmek binaenaleyh tebhire daha az satih maruz bırakmak için yapraklarını mümkün mertebe azalttıkları ve bazan hazf bile ettikleri²³ yahud Frenk incirlerinde olduğu gibi sert bir nesc altında sakladıkları görülüyor.

İşte asıl coğrafya arz üzerinde icra-yı tesir eden muhtelif kuvva-yı tabiiyeyi mütalaa ile bunların esbabını, tesiratını, netayicini araştıran, bu kuvva-yı muhtelifeyi birleştiren münasebatı taharri eden bu münasebatdan ne gibi neticeler vücuda gelmesi zaruri olduğunu bularak beşeriyetin, muhitin bu şerait-i muhtelifesi dahilinde ne gibi teşkilat-ı ictimaiyye vücuda getirebilmiş olduğunu gösteren coğrafyadır. Bu şekil altında coğrafya artık ezberden tekrarlanan bir müfredat defteri, bir lügat kitabı, bir ta'dad ve terkim²⁴ pusulası değildir. Bir fendir.

Eski coğrafya arzı yalnız tarif ile iktifa ederdi. Yeni coğrafya yalnız tarif ile kalmaz. İzah da eder. Eski coğrafyaşinaslar mevzularının yalnız şekil haricisini nazar-ı mütalaaya alarak tesadüf ve müşahede ettikleri hadisatın ne ve nerede olduğunu araştırıyorlardı. Şimdiki coğrafya ne ve nerede ile kalmıyor, hadisatın nasıl ve niçinini de araştırıyor.

Coğrafyanın Kıymet-i Terbiyesi

Şimdi anlıyoruz ki coğrafya demek bir kıtanın sahillerini, körfezlerini, burunlarını, adalarını, dağlarını, nehirlerini, göllerini saymak; bunların irtifalarını amaklarını,²⁵ vüsatlarını öğrenmek değildir. Yalnız bunları bilmekle coğrafya bilmiş olmazsınız. Bugünkü coğrafya kuru isimler, manasız rakamlar coğrafyası değildir. Fikirler, muhakemeler, mülahazalar coğrafyasıdır.

Bu şekil altında, mekteplerde coğrafya tedrisatı, büyük bir ehemmiyet kesb etmiş demektir ve coğrafyanın pek mühim bir kıymet-i terbiyesi olmak lazım gelir, artık coğrafya yalnız adi bir ezbercilikten ibaret kalmayacak, çocuklarda dikkati, mülahazayı ve hikemi de²⁶ faaliyete getirecektir.

Yazık ki bu mütalaalar, bu fikirler, coğrafyanın bu yeni tarz-ı telakkisi henüz pek kalil²⁷ bir zümre arasında kalıyor. Umumun bu husustaki zannı, fikri hep evvelki batıl fikirlerden ibaret. Elan coğrafyayı bir hafıza işi gibi telakki ediyorlar, bir ezber dersinden ibaret sanıyorlar. Bu yanlış mütalaata yalnız bizde değil, en müterakki memleketlerde bile ara sıra tesadüf ediliyor. Bakınız size bir vaka hikaye edeyim: Almanya'da bundan beş on sene evvel inikad eden²⁸ bir coğrafya kongresinde mevzubahs olduğuna göre Prusya'da bir mekteb-i rüşdi müfettişi bir coğrafya dersini teftişe gelmiş, bu esnada muallim Hindistan'da mevsim rüzgarlarından bahsediyormuş bu rüzgarların senede nasıl olup ta yalnız dört ay yazları yağmur getirdiklerini ve bunun da Hindistan ahali üzerinde ne gibi tesiratu olduğunu izah ediyormuş. Müfettiş muallimin takririni yarı yerde keserek mevzudan harice çıktığını söylemiş ve muallime bir numune-i imtisal olmak üzere talebeyi Asya'nın burunları, körfezleri ve dağları üzerine isticvaba²⁹ başlamış.

²³ Ç.N. Yok ettikleri

²⁴ Ç.N. Sıralama ve rakamlama

²⁵ Ç.N. Derinliklerini

²⁶ Ç.N. Hikmetleri de

²⁷ Ç.N. Az

²⁸ Ç.N. Toplanan

²⁹ Ç.N. Sorgulamaya

Hele bizde coğrafyayı yalnız isim saymaktan ibaret zanneden kimselerin pek çok olduğuna şüphe yoktur ve böyle olduğu içindir ki mekteplerimizde coğrafyaya ehemmiyet verildiği yoktur.

Evvelce bir muallim talebesine bir dağ, bir tepe bir nehirden bahsedeceği zaman, bunun yalnız ismini söylemekle iktifa eder, başka izahat ilave etmezdi, edemezdi. Bugünkü muallim eşkal ve avarız arzda şayan izah birçok noktalar bulacak, yalnız isim zikretmekle kalmayarak, tedkik ve tetebbu' edecek hadisatın esbabını aramaya ve bunları izaha çalışacaktır.

Mesela: Nehirlerden bahsediyorsunuz... Muallim yalnız bunların isimlerini ta'dâd ile mi iktifa etmelidir? Acaba bütün nehirler birbirine benzer mi? Her birinin şerait hayatıyesi, tarz cereyanı ve bir sene zarfında gösterdikleri tahavvülât bir midir? Sibiryâ ve Avrupa-yı şimal nehirleriyle, Avrupa-yı vusta³⁰ nehirleri, Afrika ve Amerika'nın o büyük nehirleri şeklen, tabiaten, birbirleriyle kabil-i kıyas mıdır? Değil iseler her birinin evsaf şahsiyesi nelerdir? Muallim bunlardan bahsetmeli midir? Nehirlerin tarih-i tabiilerini izah etmek iktiza etmez mi? Bu gibi izahatı vermezsek çocuklar muhtelif nehirler arasında nasıl bir mukayese yapabilirler? Mesela: hiç manatik-ı harre³¹ nehirlerini görmemiş olan bir talebede muktedir bir muallim, birçok vesait ile, hakikate oldukça karib bir hayal uyandırmaya çalışmalıdır. Çünkü bir talebe, Afrika nehirlerini kendi muhitinde gördüğü nehirler gibi zannederse bunların sahilinde yaşayan insanların tarz-ı maişet ve şeraiati hayatıyetlerini, tabiidir, bir türlü anlayamaz.

Dağlar için de öyle, Alpler de dağ; Toroslar, Araratlar, Lübnanlar, Erciyes de dağdır. Fakat hiçbirini diğerine benzemez. Bunların şekillerini ve birbirlerinden ne suretle tefrik edilebileceklerini daha küçük yaştan çocuklara anlatmak, her birinin evsaf mümeyyizesini göstermek iktiza eder.

Bir coğrafya hocası, talim ve tedrisinden ciddi bir istifade beklemek için, yalnız coğrafya kitaplarındaki malumat-ı şathiyeyi talebesine tekrar ettirmekle iktifa etmemelidir. Muallim bu malumatı tevsi' edecek iktidarda olmalıdır. Mesela: Çocuklara bir şelalenin yalnız ismini vermekle kalmamalı, şelalelerin ne suretle teşkil ettiklerini, mürur zamanla ne suretle bir akıntıya munkalip olduklarını ve en nihayet nasıl olup da evvelce şelalenin bulunduğu yerde dar bir boğazdan başka bir eser kalmayarak nihayet bunun da nasıl gaip olması zaruri olacağını izah etmeli ve bu izahatı birçok misallerle teşrih etmelidir. Bu suretle satih arz adeta bir hayat bir cisim gibi telakki edilmiş ve eşkâl ve avarızın ne gibi kanunlar altında daimi surette tebdil şekil edip durduğuna dair çocuklarda daha küçük yaştan bir fikir uyandırılmış olur.

Bu gibi izahat coğrafyanın esasıdır ve bunlar sayesinde çocuklarda bir fikri-i merak ve tecessüs uyandırılabilir. Mesela; sahillerdeki kum tepelerinden bahsederken bunların rüzgârlar tesiriyle ne suretle vücuda geldiğinden bahsetmemek, volkanları alelade saymakla iktifa ederek bunların ne suretle meydana geldiklerini anlatmamak pek sakim³² bir tarz-ı tedristir.

Vadilerin nehirler tarafından kazılmış olduğundan başlayarak gayet vasi arazinin bu tesirâtı iştigaliyle neticesinde ne vecihle yavaş yavaş alçalacağını ve eski dağların irtifalarını kaybederek en nihayet nasıl olup da düz bir sahra haline geleceklerini çocuklara izah etmek ve sath-ı arz üzerindeki

³⁰ Ç.N. Orta Avrupa

³¹ Ç.N. Sıcak bölgeler

³² Ç.N. Yanlış

eşkâlin, bu tahavvülatdan muhtelif safalar irae ettiğini³³ anlatmak lazım gelir. Çocuklar ancak bu suretle avarız-ı arz hakkında kati ve salim bir fikir alabilir ve eşkâl-i coğrafyanın mana-yı hakikiyelerine vakıf olabilir. Bu gayeye varabilmek için mebahisi tedrici tedrici tavsi' etmeli, gayet açık ve sade bir lisanla anlatmalı ve bu hadisatı ruhlu resimler, levhalar, şekiller ile de izaha çalışmalıdır.

Bütün bunlar çocukların zekâsını parlatır, merakını uyandırır ve ancak bu tarz ile ki coğrafya çocuklarda hadisatı mülâhaza, tedkik, te-emmül³⁴ hassalarını tevlid ve tezyid edecek mühim bir amil yerine geçeceği için pek ehemmiyetli bir kıymet-i terbiyevi ihraz eder.

Sizin gösterdiğiniz, ihtar ettiğiniz hadisat, çocukları daima muhit idi. Lakin çocuğun tecrübesi henüz azdır. Bu cihetle o kendi ufkunu ihata eyleyen hadisat arasında bir rabıta ve münasebet bulunacağını henüz tefekkür edemez. Bu hadisat-ı tabiiye onun harekâtına adat ve ahlakına kadar amil ve müessir olduğu halde kendisine ihtar ve irae edilmemiş³⁵ olduğundan bunlar çocuk için namêşud³⁶ kalıyordu. Fakat muallim bir kere talebesinde bir fikr-i tecessüs, bir hiss-i merak uyandırmaya başladımı, çocuk bu hakikatleri derhal derk ve mütalaa edebilecek³⁷ ve kendi müşahede ve tecrübesine istinaden arz hakkında beyanı fikir edebilmek çocuklarda büyük bir sevinç peyda edecektir.

Çocuk o vakte kadar aralarında hiçbir rabıta görmediği hadisatın birbirlerine pek ziyade merbut ve müttehid olduklarını, mesela yağmurlar ile eşkâl ve avarız, tabakat ile menabi, menba'lar ile menatik-ı ziraiyye ve cins ve şekil mesakin arasında rabıtalar bulunduğunu anladığı vakit his merak ve tecessüsü tamamiyle uyandırılmış ve çocuklarda mülâhaza ve muhakeme hisleri tenmiye edilmiş olur.

Kamerin, güneşin, arzın harekâtını, rüzgârları, mevsimleri kitaplardan manası anlaşılmağınızın kör körüne öğretilen kuru sözler gibi değil, fakat çocukların etraflarında daima gördükleri, hissettikleri hadiseler suretinde irae etmelidir.

Çocuklara evvela şunu öğretiniz ki dünya mütalaa ve tetebbuatı şahsiyelerine tamamıyla açıktır. Manasız bir sahifeden çocuklara papağan gibi bir takım kelimat öğretmeye uğraşmaktan ziyade çocukların hayata doğru gözlerini açtırınız. Görsünler, düşünsünler ve muhakeme etsinler. Velhasıl coğrafyayı çocukların evlerine gidince kapayacakları ve bir daha açmayacakları bir kitap gibi değil fakat hayat-ı hakikiyeyi müntehi³⁸ bir tarik-i tetebbu' gibi telakki ediniz ve talebenize de aynı hissi vermeye çalışınız.

Darülfünun ve Darümuallimin-i Aliye Coğrafya Muallimi

Faik Sabri

³³ Ç.N. Gösterdiğini

³⁴ Ç.N. Etraflıca düşünmek

³⁵ Ç.N. Gösterilmemiş

³⁶ Ç.N. Şahit olunmamış

³⁷ Ç.N. Anlayıp, mütalaa edebilecek

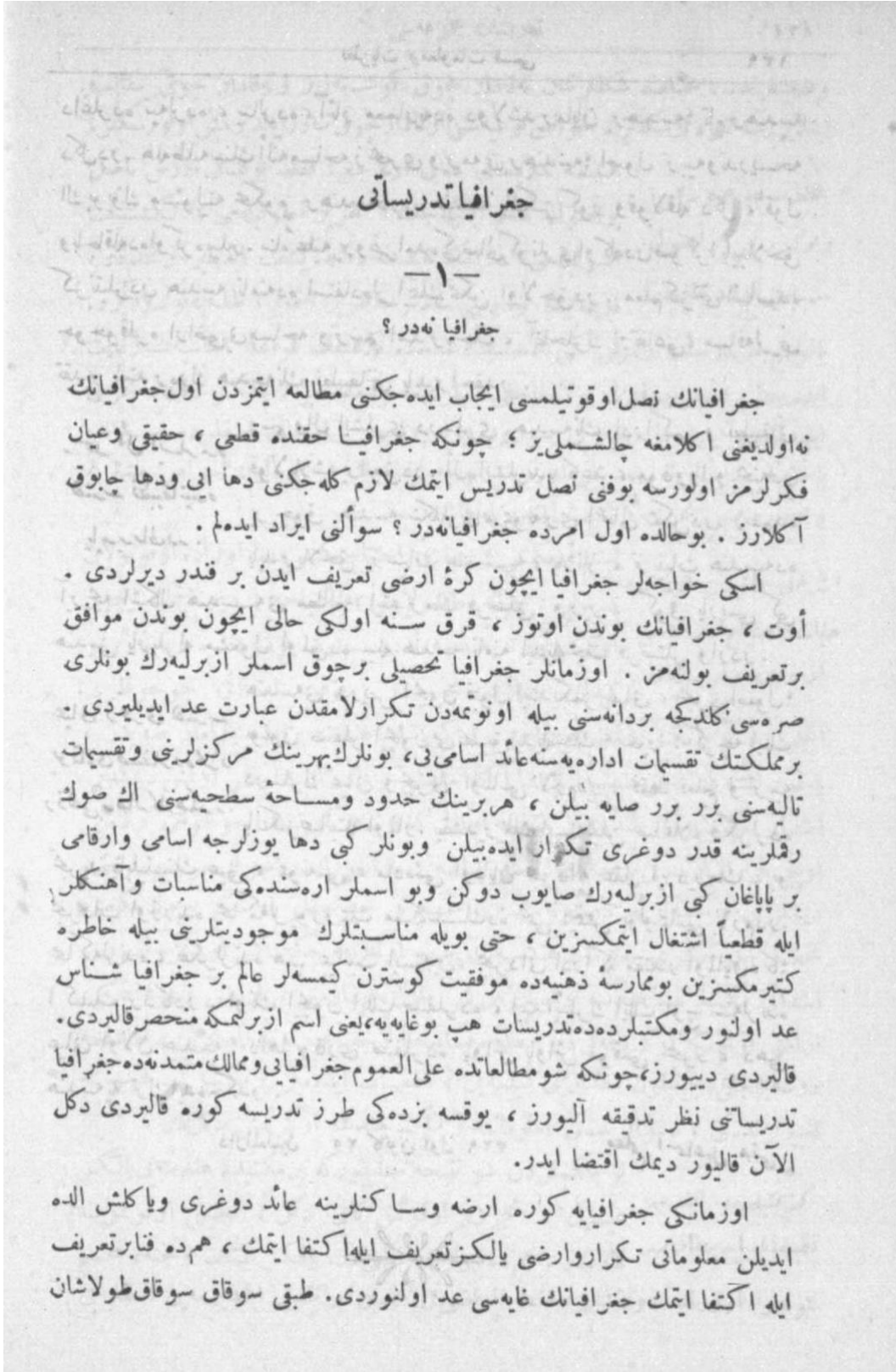
³⁸ Ç.N. Tamamlayan

Kaynakça

- Akyol, İ. H. (1944). Ölümünün yıldönümü münasebetiyle Müderris Faik Sabri Duran ve Profesör Ernest Chaput. *Türk Coğrafya Dergisi*, V-VI, s. 143-152.
- Ertek, T. A. ve Özbakan, F. (2012). *Türk Coğrafya Kurumu tarihçesi*. İstanbul: Türk Coğrafya Kurumu Yayınları.
- Faik Sabri. (1329/1913). Coğrafya tedrisatı. *Tedrisat Mecmuası, Nazariyat ve Malumat Kısmı*, 22(4), s. 140-144, s. 197-200.
- Kocatürk, M. (2020). *Modern coğrafyanın öncülerinden Faik Sabri Duran: hayatı ve eserleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Original Metin

برپاچا و راجی نصل یوله جیقان هرشی، هر بولدیغنی ماشه سیله طوبلار، چوواله طولدیبر ایسه ایسته اووقتلرده جغرافیا نامنه طوبلانان لزوملی، لزومسز برچوق سوزلر، رقلر بویله جه بر آریه کتیرلش، چوربایه دوندورلش و بو وجهله اسکی جغرافیا شناسلرک، اسکی جغرافیا معلملرینک النده جغرافیائی قاریشیق و فائده سز بر اثر اولمقدن عبارت قالمش، مقصد و ضایه سنی تمامیه غائب ایتشیدی.

فقط انسانلرک دروننده یشادقلری محیطی بوسورتله تمریندن نه فائده بکله نیلیر؟ اصل مقصد اشکال طبیعییه ایله فعالیت بشریه ارمسنده کی مناسباتی بیلوب تقدیر ایتمک دگیدر؟ حادثات مختلفه ارضیه نك انسانلرک ترقیات، تکملات و طرز حیات و معیشتلری اوزرنده نه درجه لرده و نه کبی تأثیرلری اولدیغنی کلامق ایجاب ایتزمی؟ دیگر جهندن سطح ارض اوزرنده کی حادثات طبیعی نك جمله سی بر بویه علاقه دار. بوجهته بو حادثات ارمسنده کی روابطی بولمق، بو حادثاتک اسبابی ارشادیرمق و نه کبی سبیلرک نه کبی نتیجه لر تولید ایتلمی ضروری اوله جغنی کورمک اقتضا ایتزمی؟ بو کبی اساسلی و روحلی نقطه لر نظر مطالعه یه آلمقدن سوکره جغرافیا ایله اشتغاله بر لزوم قالیرمی؟

ایسته بوتون بومطالعات ایلری سوریلنجه جغرافیائک سائر قنون طبیعی و علوم اجتماعیه ایله پک صیقی مناسبات و روابطی اولدیغنی کورلدی و بو ارتباطلر سببیه درکه جغرافیائک ترقیسی تأخره اوغرادی. دها دوغریسی جغرافیا، ترقی وادیسنده برمش طبیعی تعقیب ایدرک دیگر فنلرک ترقیاتیه متناسباً ایلولدی و خطوات ترقیسی دیگر قنونک روشنه اویدیرمغه مجبور اولدیغنی ایچوندرکه جغرافیا سائر قنون بشریه دن دها سریع تحولاته اوغرایه مدی. ایسته بو کون، بوقنک ترقیاتی کونی کوننه تعقیب ایدرک مشیلرنده کری قالمه مش و طرز تلقیلرینی شاشیرمه مش اولان جغرافیا شناسلر بوقنی تعریف و ایضاحه موفق اوله بیلیرلر. بوقسه بزم کبی سنه لدنبری اولدیغنی برده صایانلر البته کندیلرینی قرون وسطی طرز تلقی علمیه سی قارشوسنده الآن معند و ثباتکار بر طورده بولورلر و بو کاده شاشیلمز.

شمدی فکرمنزی براز ایضاح ایدم و مثاللره مسئله یی تنویره چالیشهلم :
حادثات طبیعی نك هیچ بری اثر تصادف دکدر. یا غمورلر یا غار، روزکارلر اسر، فورطنه لر اولور، سیلر ظهور ایدر، طاغردن طاشلر یووارلا تیر ایسه بونلرک جمله سی بر قنون و قاعده تحتنده حصول بولور. بو کبی حادثاتی تدقیقه

ایشمہ مش اولان برکوز ایچون بونلر ارہ سنده ہیچ بر مناسبت تصوری ممکن دکدر . حقیقده بو حادثات هب بر برینه متصل و متسلسل در .
مثلا : بر نهر اسکیر ، اختارلار . چونکہ نهر لر کده بزم کبی حیاتلری ، اونلر کده بر دوره شبابلری ، بر دوره تکاملری ، بر دوره شیخوختلری وارد در . اوت ، نهر اختیار لادینی کبی اطرافنده کی اراضی بی ده اسکیتیر ، اختیار لاتیبر . بونکلده قالماز . عوارضی تخفیف صورتله حادثات جویه اوزرنده بیله اجرای تاثیر ایدر . چونکہ بو صورتله الحالمش اولان طاغیر ، جبهه لرینه کلوب چاریان روزکارلری ده از توقیف ایده جکلرندن بونلرک حامل اولدینی صو بخارینک ده پک جزوی بر قسمی یا عموره منقلب اولور و بالنتیجه شرائط اقلیمی ده دکیشمش اولور . بوده حیات نباتیه و حیوانیه اوزرینه اجرای تاثیردن خالی قالماز . دیگر جهتدن بو صورتله شرائط طبیعی و اقلیمی سی دوچار تبدل اولان بو محله بر سنه طرفنده یاغان یا عمور لرک مقداری ده ازالدینی جهتله نهر کده صولری اونسبتده آزالیر ، بناء علیه فعالیت اشکالی سی اسکی قوتی غائب ایدر و بویله جه عوارضک تبدل اشکالی ده اغیر بر مشی ایله ایلروله . ایشته بر سلسله حادثات که هب یکدیگرینه متصل و متحد . هب بری دیگرینک نتیجه طبیعی سی .

دکزلرده بر طاقم صیجاق و یا صوغوق صو جریانلری اولدینی معلومدر . بو جریانلر ، دکزلرک سطحنده حرارتک تبدلی ، بخرات ، روزکارلر و ساثره کبی اسباب ایله تولد ایدر . بونلردن بحر محیط اطلاسیده واقع وغولف ستریم دنیلن بر صیجاق صو جریانلری واردر که خط استوا جهتلرنده دوغرق و مکسیقا کورفزی طولاشرق امریقانک ساحل شرقیسی بر مدت تعقیب ایتدکن صو کره اوروپانک ساحل غربیسنه کلیر و تا اسقاندینا و یا شبه جزیره سنک شمالنه قدر چیقار . ایشته اوروپای غربینک ، عینی خذاده بولنان امریقای شمالی به نسبتله ، اقلیمک ده ازاده معتدل اولسنه سبب بو صیجاق صو جریانلر . فقط بو جریانده قطب شمالیدن کلن و قطب دکزلردن قویان بوز اطله لرینی ، آیسبرغلری حامل بر صوغوق صو جریانلری اولان لابرادور جریانلری ایله علاقه داردر . زمان اولورکه بو جریان شدتلی و قوتلی اولور و بو صورتله غولف ستریم اوزرینه اجرای تاثیر ایدر . زمان اولورکه بونک عکسی ظاهر اولور . مثلا : (تر - نوو) اوکلرنده آیسبرغلرک نادر کورونیشی اوروپاده قیشک شدتلی کچه چکنه و ایلیک بهارک صوغوق اوله جفته بر علامتدر . چونکہ لابرادور جریانلرک قوتی آذرر ، بوده قطب دکزلرنده یازک پک قوتسز

كچمش اولديغنى كوسترر. لابرادور جرياننك قوتى آز اولديغى زمانلر ايسه غولف سترىم فضلته تضيق كورميه جك بناء عليه اوروپاي غربي ده پك يوكسله ميه جك وبو صورته جرياننك تاثير اعتدالكاريسى قوتندن غائب ايتمش اوله جقدر . ينه بو تاثير ايله تضيق هواى نسيمي ايسلانده جهتلرنده دها يوكسك قاله جفندن اوروپايه شمال غربي روزكارلى اسه جك وبونلرده قار كتيره جقدر . بويله سترده ايلك بهار پك كيج كورونه جكندن بو حادئاتدن محصوللرده زيان كورر . بالعكس ، (تر-نوو) اوكلرنده مبذول ايسبرغلر كورونديكى ، بناء عليه لابرادور جرياننك قوتلى بولونديغى سنه لر غولف سترىم دها زياده شماله دوغرى سوق ايدلمش اوله جق و ايسلانده اوزرنده تضيق هواى نسيمي آزاله رق اوروپايه هپ غريدن اسن روزكارلر كله جك ، بويله جه قيش ياغمورلى وملايم ، ايلك بهار لطيف ومحصولدار كچه جقدر . حال بوكه غولف سترىمك صولرى امريكا ساحلندن اوروپا ساحلنه انجق بر سنه ده كلديكندن (تر-نوو) اوكلرنده بوزلك آزوياچوق اوليشندن متعاقب سنه اوروپاده نصل بر قيش حكيم سوره جكنى اكلامق ممكّن اولور . بو حاليه كورولور كه اوروپاده قيشلرك شدتلى وياخفيف كچمسي برسنه اول قطب دكلرنده يازلك اوزون وياقيصه سورمش اولمسيه پك زياده علاقه داردر .

بو ايكي مثال بزه حادئات طبيعيه نك نه درجه لره قدر بربرلر ينه متصل ومتسلسل اولدقلىغى كوستردى . حادئات طبيعيه ايله تشكلات بشريه ارسنده قوى ودائى رابطه لر واردر . بعضاً ك اهميتىز كورين شرايط طبيعيه نك بيله او ساحه ده يشايان انسانلرك طرز معيشتلرينه ، اخلاق وطبعتلرينه ، مسكنلرينك اشكاله ، شهرلرك ويوللرك وضعيته بويوك تاثيرى اولور .

مثلا : على العموم طاغليلر سربستى افكارلر يله مشهوردرلر . چونكه بونلر طاغلرده بربرلرندن ابرى وتنها اوراق طاغينق پارچهلر حانده يشارلر . طاغلر ارسنده كى واديلرده كويلر هپ طاغلردن قوپوب كلن حلقلرك تشكيل ايتديكى نخر وطرلر ايله بربرلرندن تفريق ايدلمشدر . هله اراضى كلسيه ده بو حال دها اى مشاهده ايديلور . على العموم كيرچلى اراضى هپ متفرق و بربرلر يله رابطه سى اولميان حوضه وحفره لره آيرلمش اولديغندن هر حفره وحوضه ده يشايان اهالى يالكز كندى ميحيطنده طولاشوب قاله رق خارج ايله پك آزار تباط كسب ايدم بيلر وبو صورته بوكي اقوامده پك اسكى اخلاق واعتياداتك اوزون مدتلىر محافظه ايدلمش اولديغى كوريلير . بر صحرا سياحنك حكايه سنه كوره قوم چوللرنده يشايان بدويلرده طاش

چوللرنده ساکن اولان یرلیلردن دهآ آز خرسزه تصادف ایدیلورمش. چونکه قوم چوللرنده یشایان بدویلر آره سنده سرقتی اعتیاد ایدن کیمسه بر شی چالهرق قاچه جنی زمان قوملر اوزرنده بهمه حال بریز بر اقدیضدن سرقتدن استفاده ایدمه یرک یقایی اله ویریور. بوجهته خرسزلق آزالور.

محیطک بو تأثیراته حیوانات و نباتاتکده تابع اولدیفنه شبه وارمیدر؟ مثلا ممالک حاره نباتاتک تجره دهآ بویوک بر سطح اراه ایدمک صورتده کنیش، اکل ی ابراقله مالک اولسنه مقابل قوری مملکتلرده نباتاتک رطوبتی ممکن مرتبه محافظه ایدمه بیلیمک بناء علیه تجره دهآ آز سطح معروض بر اقق ایچون ابراقلری ممکن مرتبه ازالدقلری و بعضاً حذف بیله ایتدکلری یا خود فرنک اینجیرلرنده اولدیفنی کبی سرت بر نسج اتنده صاقلادقلری کورولور.

ایشته اصل جغرافیا ارض اوزرنده اجرای تأثیر ایدن مختلف قوای طبیعی بی مطالعه ایله بونلرک اسبابی، تأثیراتی، نتایجی ار اشدیران، بو قوای مختلفه بی برلشدیرن مناسبی تحری ایدن بو مناسبادن نه کبی نتیجه لر وجوده کلکی ضروری اولدیفنی بوله رق بشریتک، محیطک بو شرائط مختلفه سی داخلنده نه کبی تشکیلات اجتماعیه وجوده کتیره بیلیمش اولدیفنی کوسترن جغرافیادر. بو شکل آتنده جغرافیا ارتق ایزردن تکرارلئان برمفردات دفتری، بر لغت کتابی، بر تعداد و ترقیم یوصله سی دکلدرد. بر قدر.

اسکی جغرافیا ارضی یالکز تعریف ایله اکتفا ایدردی. یکی جغرافیا یالکز تعریف ایله قالماز. ایضاحده ایدر. اسکی جغرافیا شناسلر موضوعلریتک یالکز شکل خارجینی نظر مطالعه به آله رق تصادف و مشاهده ایتدکلری حادثاتک نوزده اولدیفنی ار اشدیریورلردی. شیمدیکی جغرافیا نه نوزده ایله قالمیور، حادثاتک فصل ونیموننی ده ار اشدیریور.

— بیتمدی —

دارالفنون و دارالمعلمین طایه
جغرافیا معلمی

فائز صبری

جغرافیا تدریساتی

۲

جغرافیایانک قیمت تریبه ویسی

شمدی اکلایورز که جغرافیا دیمک بر قطعه نك ساحلرینی ، کورفز لرینی ، برونلرینی ، اطه لرینی ، طاغلرینی نهرلرینی ، کوللرینی صایمق؛ بونلرک ارتفاعلرینی عمقلرینی ، وسعتلرینی اوکرنمک دکلدرد . یالکز بونلری بیلیمکه جغرافیا بیلیمش اولزسکنز . بوکونکی جغرافیا قوری اسملر ، معناسز رقلر جغرافیایسی دکلدرد . فکرلر ، محاکمه لر ، ملاحظه لر جغرافیاسیدر .

بو شکل التنده ، مکتبلرده جغرافیا تدریساتی ، بویوک بر اهمیت کسب ایتمش دیمکدر وجغرافیایانک پک مهم بر قیمت تریبه ویسی اولمق لازمکلیر ، ارتق جغرافیا یالکز عادی بر از بر جیلکدن عبارت قالمیه جق ، چوجوقلرده دقتی ، ملاحظه یی وحکمی ده فعالیته کتیره جکدر .

یازیق که بو مطالعه لر ، بو فکرلر ، جغرافیایانک بویکی طرز تلقیسی هنوز پک قلیل بر زممره اده سنده قالیور . عمومک بو خصوصده کی ظنی ، فکری هپ اولکی باطل فکرلردن عبارت . الآن جغرافیایی بر حافظه ایشی کبی تلقی ایدیورلر ، بر از بر درسندن عبارت صانیورلر . بویاکلش مطالعاته یالکز بزده دکل ، اک مترقی مملکتلرده بیله اده صره تصادف ایدیلیور . باقکز سزه بر وقعه حکایه ایده ییم : المانیاده بوندن بش اون سنه اول انعقاد ایدن بر جغرافیا قونگره سنده موضوع بحث اولدیغنه کوره پروسیاده بر مکتب رشدی مفتشی بر جغرافیا درسنی تفتیشیه کلش ، بوانتاده معلم هندستانده موسم روز کارلردن بحث ایدیورمش و بوروز کارلرک سنده نصل اولوبده یالکز درت آی یازلری یاغمور کتیر دکلرینی و بونک ده هندستان اهالیسی اوزرنده نه کبی تأثیراتی اولدیغنی ایضاح ایدیورمش . مفتش معلمک تقریرینی یاری رده کسه رک موضوعدن خارجه چیقدیغنی سویله مش ومعلمه بر نمونه امتثال اولمق اوزره طلبه یی آسیانک برونلری ، کورفز لرینی و طاغلرینی اوزرینه استجوابه باشلامش .

هله بزده جغرافیایی یالکز اسم صایمقدن عبارت ظن ایدن کیمسه لرک مقداری

يك چوق اولديغنه شهبه يوقدر و بويه اولديني ايجوندرکه مکتبلرمزده جغرافيايه اهميت و يرلديكي يوقدر .

اولجه بر معلم طلبهسنه بر طاغ ، بر تپه ، بر نهردن بحث ايده چكي زمان ، بونك يالکزاسمینی سويامکله اکتفا ايدر ، بشقه ايضاحات علاوه ایتزدی ، ایده مزدی . بوکونکی معلم اشکال و عوارض ارضده شایان ایضاح بر چوق نقطه لر بوله جق ، يالکز اسم ذکر ایتمکه قالمیه جق ، تدقیق و تتبع ایده جک ، حادثاتک اسبابی آرامغه و بونلری ایضاحه چالیشه جقدر .

مثلا : نهرلردن بحث ایدیورسکنز ... معلم يالکز بونلرک اسملرینی تعداد ایلهمی اکتفا ایتلمیدر ؟ عجبا بوتون نهرلر بر برینه بکنزرمی ؟ هر برینک شرائط حیاتیه سی ، طرز جریانی و برسنه طرفنده کوستردکلری تحولات بر میدر ؟ سیریا و اوروپای شمالی نهرلریله ، اوروپای وسطی نهرلری ، افریقا ویا امریقانک او بویوک نهرلری شکلا ، طبیعتاً ، بر برلریله قابل قیاسمیدرلر ؟ دکل ایسه لر هر برینک اوصاف شخصییه سی نهلردر ؟ معلم بونلردن بحث ایتمه ملیمیدر ؟ نهرلرک تاریخ طبیعیلرینی ایضاح ایتمک اقتضا ایتزمی ؟ بو کبی ایضاحاتی ویرمزسه ک چوجقلر مختلف نهرلر ارسنده نصل بر مقایسه یاپه بیلیرلر ؟ مثلا : هیچ مناطق حاره نهرلرینی کورمه مش اولان بر طلبه ده مقتدر بر معلم ، بر چوق وسائط ایله ، حقیقته اولدجه قریب بر خیال او یاندیرمغه چالشمیلدر . چونکه بر طلبه ، افریقا نهرلرینی کندی محیطنده کوردیکی نهرلر کبی ظن ایدرسه بونلرک ساحلنده یشایان انسانلرک طرز معیشت و شرائط حیاتیه لرینی ، طبیعیدر ، بر درلو اکلایه مز .

طاغلر ايجونده اویله ، آلپلرده طاغ ؛ طوروسلر ، اراراتلر ، لسانلر ، ارجیشده طاغدر . فقط هیچ بری دیگرینه بکنزه مز . بونلرک شکللرینی و بر برلردن نه صورتله تفریق ایدیه بیله جکلرینی دها کوچوک یاشدن چوجقلره آکلاتمق ، هر برینک اوصاف میزه سنی کوسترمک اقتضا ايدر .

بر جغرافیا خواهی ، تعلیم و تدریسندن جدی بر استفاده بکلمک ايجون ، يالکز جغرافیا کتابلرنده کی معلومات سطحیه یی طلبهسنه تکرار ایتدیرمکله اکتفا ایتمه ملیدر . معلم بو معلوماتی توسیع ایده جک اقتدارده اولمیلدر . مثلا : چوجقلره بر شالاهنک يالکز اسمی ویرمکه قالملی ، شالاهلرک نه صورتله تشکل ایتدکلرینی ، مرور زمانله نه صورتله بر آقینتی به منقلب اولدقلرینی واک نهایت نصل اولوبده اولجه

شلاله نك بولدينى یرده طار بر بوغازدن بشقه بر اثر قالمه رق نهایت بونکده نصل غائب اولمى ضرورى اوله جغنى ایضاح ایتلی . و بو ایضاحاتی بر چوق مثاللره تشریح ایتلیدر . بو صورتله سطح ارض عادتا بر حیات بر جسم کبی تلقی ایدلمش و اشکال و عوارضك نه کبی قانونلر التنده دائمی صورتده تبدیل شکل ایدوب طور دیننه دائر چوجقلرده دها کوچك یاشدن بر فکر اویاندرلمش اولور .

بو کبی ایضاحات جغرافیانك اساسیدر و بونلر سایه سنده چوجقلرده بر فکر مراق و تجسس اویاندریله بیلیر . مثلا ؛ ساحلرده کی قوم تپه لرندن بحث ایدرکن بونلرک روزکارلر تأثیریه نه صورتله وجوده کلدیکندن بحث ایتمه مک ، وولقانی روی علی العاده صایمقله اکتفا ایدرک بونلرک نه صورتله میدانه کلدیکنی اکلتمه مق پک سقیم بر طرز تدریسدر .

وایدلرک نهرلر طرفدن قازلمش اولدیغندن باشلایه رق غایت واسع اراضینک بوتأثیرات اشکالیه نتیجه سنده نه وجهله یواش یواش آجاله جغنی و اسکی طانلرک ارتفاعلرینی غائب ایدرک انک نهایت نصل اولوبده دوز بر صحرا حالته کله جکلرینی چوجقلره ایضاح ایتمک و سطح ارض اوزرنده کی اشکالک ، بوتحولادن مختلف صفحه لر ارا نه ایتدیکنی آکلتمق لازم کلیر . چوجقلر انحق بو صورتله عوارض ارض حقنده قطعی و سالم بر فکر آله بیلیر و اشکال جغرافیه نك معنای حقیقیلرینه واقف اوله بیلیرلر . بوغایه یه واره بیلیمک ایچون مباحثی تدریجی تدریجی توسیع ایتلی ، غایت آحیق و ساده بر لسانله اکلتملی و بو حادثاتی روحلی رسملر ، نوحلر ، شکللر ایله ده ایضاحه چالیشملی در .

بوتون بونلر چوجقلرک ذکاسنی پارلاتیر ، مراقنی اویاندریر و انحق بو طرز ایله درکه جغرافیا چوجقلرده حادثاتی ملاحظه ، تدقیق ، تأمل خاصه لرینی تولید و تزیید ایدیه جک مهم بر عامل یرینه کچه جکی ایچون پک اهمیتلی بر قیمت تربیه وی احراز ایدر . سزک کوستردیککنز ، اخطار ایتدیکنز حادثات ، چوجقلری دائما محیط ایدی . لکن چوجقلرک تجربه سی هنوز آذرر . بو جهته اوکندی افقنی احاطه ایلین حادثات اره سنده بر رابطه و مناسبت بولنه جغنی هنوز تفکر ایدیه مز . بو حادثات طبیعی اونک حرکاتنه ، عادات و اخلاقه قدر عامل و مؤثر اولدینی حالده کندیسنه اخطار و ارا نه ایدلمه مش اولدیغندن بونلر چوجق ایچون نامشهود قالیوردی . فقط معلم بر کره طلبه سنده بر فکر تجسس ، بر حس مراق اویاندرمهغه باشلا دیمی ، چوجق بو حقیقتلری در حال درک و مطالعه ایدیه بیله جک و کندی مشاهده و تجربه سنه